

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

МЕДІАПРАВО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В ЗМІ

Методичні рекомендації
до семінарських занять та самостійної роботи
для здобувачів IV курсу

галузь знань 06 «Журналістика»
спеціальність 061 «Журналістика»
освітньо-професійна програма «Соціальна та культурна журналістика»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Харків, 2025

**УДК 340(477)(073)
М42**

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 14 від 28.04.2025 р.)

Рецензенти:

Владлена Лисенкова, завідувач кафедри мистецтвознавства Харківської державної академії культури, доктор філософських наук, доцент

Володимир Миславський, завідувач кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності Харківської державної академії культури, доктор мистецтвознавства, професор

Укладач:

Каріна Попова-Коряк, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри телерепортерської майстерності Харківської державної академії культури

М42 **Медіаправо та інтелектуальна власність в ЗМІ** : метод. рек. до семінар. занять та самот. роботи для здобувачів ІV курсу першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти зі спец. 061 «Журналістика» / М-во культури та стратег. комунікацій України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т аудіовізуального мистецтва, Каф. телерепортерської майстерності ; [уклад. К. О. Попова-Коряк]. – Харків : ХДАК, 2025. – 48 с.

Методичні рекомендації до дисципліни «Медіаправо та інтелектуальна власність в ЗМІ» призначені для здобувачів ІV курсу та покликані сприяти ґрунтовному опануванню правових основ діяльності засобів масової інформації. У представленому виданні подано структуру семінарських занять, орієнтовні теми для обговорення, завдання для самостійної роботи, а також перелік нормативно-правових актів і джерел. Особливу увагу приділено правовому захисту авторських прав у медіасфері, етичним та юридичним стандартам журналістської діяльності. Рекомендації спрямовані на формування професійної правової компетентності майбутніх медіафахівців.

УДК 340:316.774]:[347.77/.78:07](477)(073)

© Харківська державна академія культури, 2025
© Попова-Коряк К.О., 2025

ВСТУП

Дисципліна «Медіаправо та інтелектуальна власність в ЗМІ» є надзвичайно актуальною у сучасному інформаційному суспільстві, де засоби масової інформації та цифрові платформи відіграють ключову роль у формуванні суспільної думки. З розвитком інтернету, мультимедійних форматів і нових форм журналістики (зокрема, блогінгу, подкастингу, сторітелінгу) зростає кількість порушень прав інтелектуальної власності, виникли нові юридичні виклики щодо створення, поширення, монетизації та правового захисту контенту. У зв'язку з цим, для журналістів, редакторів, медіаменеджерів та інших фахівців, що працюють у сфері комунікацій, знання основ медіаправа та правових засад захисту інтелектуальної власності є необхідним елементом професійної компетентності.

Метою дисципліни є формування у студентів правової культури в інформаційній сфері, ознайомлення з основами національного та міжнародного медіаправа, а також засвоєння принципів правової охорони авторського та суміжних прав у діяльності засобів масової інформації. Особливий акцент робиться на розвитку навичок практичного застосування норм законодавства у конкретних ситуаціях – від захисту честі й гідності до оформлення авторських прав на фото-, відео- та текстові матеріали.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомлення студентів із джерелами медіаправа України та міжнародними правовими актами; вивчення правового статусу журналіста, блогера, редактора, видавця; аналіз законодавства про відповідальність ЗМІ, вимоги до достовірності інформації, обмеження на поширення певних категорій даних; оволодіння нормами авторського і суміжного права у сфері масової інформації; набуття навичок правової кваліфікації порушень авторських прав, визначення правомірності використання контенту в різних форматах.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати основні нормативно-правові акти у сфері ЗМІ, авторського права, доступу до

інформації, захисту честі, гідності та ділової репутації; розуміти структуру та функціонування національної медіасистеми в контексті правових обмежень і гарантій. Студенти повинні вміти орієнтуватися в юридичній базі, аналізувати практичні ситуації, складати правові документи (інформаційні запити, заперечення, претензії), аргументовано відстоювати правову позицію у спорах, пов'язаних з використанням інформації та інтелектуальної власності.

Метою методичних рекомендацій для семінарських занять є забезпечення глибшого засвоєння теоретичного матеріалу, формування навичок правового аналізу, розвитку критичного мислення та вміння обґрунтовувати позицію при вирішенні практичних кейсів. Семінари спрямовані на підвищення професійної правової грамотності, застосування норм права на прикладах реальних ситуацій, що трапляються в журналістській практиці.

Метою методичних рекомендацій для самостійної роботи студентів є розвиток умінь працювати з першоджерелами, нормативно-правовими актами, судовою практикою, готувати письмові аналітичні матеріали, розв'язувати завдання, пов'язані з реальними викликами у сфері медіаправа. Самостійна робота покликана стимулювати академічну доброчесність, самодисципліну та вміння практичного застосування знань.

Тематика семінарських занять

Семінар 1. Основні поняття та категорії інформаційного права. Медіаправо як інститут інформаційного права

Семінар 2. Гарантії прав і свобод людини в сфері інформації та основні напрямки їх реалізації

Семінар 3. Особливості правового регулювання розповсюдження масової інформації

Семінар 4. Правовий статус журналіста

Семінар 5. Поняття та види права інтелектуальної власності. Авторське право та суміжні права

Семінар 6. Правове регулювання рекламної діяльності в Україні

Методичні рекомендації до вирішення практичних завдань

(юридичних задач)

Починаючи роботу над практичним завданням, насамперед слід уважно ознайомитися з відповідною темою в підручнику (однією або кількома главами), а також опрацювати рекомендовану навчальну та наукову літературу. Важливо також вивчити тексти нормативно-правових актів, що запропоновані до розгляду. Це дозволить студенту обґрунтовано аналізувати ситуацію та застосовувати чинне законодавство.

При розв'язанні задачі необхідно здійснити точну юридичну кваліфікацію фактів та правовідносин, описаних у формулюванні завдання. Наприклад, якщо мова йде про конфлікт щодо конфіденційної інформації, яка стосується аварії на закритому підприємстві, потрібно з'ясувати: які саме відомості можна вважати конфіденційними відповідно до закону, які – ні; який правовий статус мають згадані обставини; які суб'єкти залучені у правовідносини та які мають права й обов'язки в контексті завдання.

Юридична кваліфікація повинна базуватись на чинному праві: законах України, підзаконних актах, а також інших нормативних джерелах, які мають відношення до теми. Важливі статті необхідно не лише згадати, а й навести дослівно (цитатою) у відповідному фрагменті рішення.

Рішення задачі має містити повноцінний аналіз умов кейсу, визначення правових норм, що регулюють відносини між сторонами, обґрунтування прийнятого підходу та чітко сформульовані висновки, підкріплені положеннями інформаційного законодавства.

Рекомендований алгоритм вирішення юридичної задачі:

1. Уважно прочитайте умову завдання (казусу), зосередьтесь на розумінні суті правового конфлікту та всіх важливих деталей справи.
2. Визначте повний спектр правовідносин, що описані у завданні, та з'ясуйте, які з них підпадають під дію правових норм.
3. Розберіть структуру кожного з правовідносин: хто є суб'єктами (визначте їх правоздатність і дієздатність); що є об'єктом (на що спрямовані дії); які суб'єктивні права й обов'язки сторін; які юридичні факти (події чи дії)

викликали виникнення, зміну чи припинення правовідносин. Такий підхід дозволяє встановити точний тип правовідносин.

4. Визначте, до якого правового інституту належать розглядувані правовідносини (наприклад, до інституту захисту інформації, конфіденційності, авторських прав тощо), і відповідно – коло джерел, якими потрібно керуватись (Конституція України, закони, підзаконні акти, міжнародні угоди).
5. Проаналізуйте аргументи кожної зі сторін у спорі, оцініть їх правову обґрунтованість згідно з чинним законодавством.
6. Якщо в задачі вже наведено судове або адміністративне рішення, потрібно критично оцінити його правову обґрунтованість і відповідність нормам права.
7. Дайте відповіді на теоретичні запитання, які можуть бути вказані наприкінці завдання, та пов'язані із запропонованою ситуацією.
8. Варто пам'ятати, що стислість викладу задачі не завжди дозволяє зробити єдиний правильний висновок. Індивідуальний аналіз студентом або колективне обговорення на семінарському занятті можуть призвести до кількох можливих варіантів вирішення правового конфлікту. Це залежить від конкретних обставин справи, а також від характеру застосовуваної норми (наприклад, якщо вона має диспозитивний характер і допускає альтернативні підходи). У таких випадках важливим є проявлення логіки, самостійності та творчості. Викладач, у свою чергу, може вносити уточнення до завдання або ставити додаткові запитання. Кожне запропоноване рішення має право на існування, за умови його чіткого обґрунтування відповідно до чинного законодавства.
9. Рішення задачі обов'язково оформлюється письмово: у зошиті для практичних занять або в друкованому вигляді. Воно має містити: стислий виклад обставин; обґрунтовані висновки з посиланням на конкретні статті нормативних актів, із правильним зазначенням повних реквізитів (назва

документа, дата, номер статті).

Відсутність письмового оформлення вважається невиконанням завдання.

10. Під час практичного заняття студент повинен усно представити короткий виклад задачі, пояснити суть конфлікту, дати правову оцінку діям сторін і обґрунтувати своє рішення з посиланням на норми права. Оцінювання з боку викладача буде залежати від того, наскільки глибоко і коректно студент застосував правові знання до конкретного випадку.

11. Щоб успішно вирішити задачу, рекомендовано використовувати логічний метод аналізу «від загального до конкретного». Для цього студенту варто навчитися ставити собі так звані навідні запитання – вони допомагають з'ясувати юридичну природу кожного елемента ситуації.

Як приклад нижче наводиться текст і рішення конкретного завдання.

ЗРАЗОК

Завдання

Під час проведення масового спортивного заходу на центральному стадіоні міста сталася **несправність звукової системи оповіщення**: замість звичайного оголошення про завершення першого тайму з динаміків почали лунати різкі звуки сирени, схожі на сигнал повітряної тривоги. Систему не вдалося швидко вимкнути, через що серед глядачів поширилася **паніка** — частина людей сприйняла сигнал як реальне попередження про небезпеку. У тисняві, що виникла на виходах зі стадіону, кілька осіб отримали травми.

Після інциденту представники міської влади дали розпорядження тимчасово **зупинити роботу журналістів на місці події** та заборонили телеканалам і онлайн-ЗМІ поширювати будь-яку інформацію про подію до завершення офіційного розслідування. В обґрунтування таких дій органи влади послалися на потребу уникнення паніки та поширення неправдивої інформації.

Питання: Чи відповідає таке обмеження доступу до інформації чинному законодавству України в галузі інформаційного права?

Хід вирішення завдання

Крок 1. Визначення правової природи ситуації

Перш за все, студент має проаналізувати зміст ситуації та визначити, про які правовідносини йдеться. У цьому випадку розглядається питання обмеження доступу до інформації, зокрема – до суспільно важливої інформації, пов'язаної з надзвичайною подією.

Крок 2. Опрацювання теоретичного матеріалу

Наступним етапом є ознайомлення з відповідними темами підручника, що стосуються прав на інформацію, правової класифікації інформації (відкрита, з обмеженим доступом), ролі суб'єктів владних повноважень, а також функцій ЗМІ в умовах надзвичайних ситуацій.

Крок 3. Звернення до нормативно-правової бази

Студент повинен знайти й проаналізувати норми:

1) Закону України «Про інформацію», зокрема: стаття 21, яка регламентує поняття конфіденційної інформації і перелік відомостей, що не можуть бути віднесені до інформації з обмеженим доступом; стаття 5, яка гарантує право на вільне отримання, використання, поширення та зберігання інформації.

2) Закону України «Про доступ до публічної інформації», який визначає:

- що публічна інформація є відкритою, якщо не віднесена до інформації з обмеженим доступом;
- що обмеження доступу можливе лише у випадках, чітко передбачених законом (ст. 6).

Конституції України (ст. 34) – право кожного на свободу думки і слова, на вільне вираження поглядів і переконань, включно з правом вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію.

Крок 4. Застосування норм до ситуації

У ситуації йдеться про подію, що стосується громадського порядку, безпеки людей і може мати значний суспільний резонанс. Згідно з частиною другою статті 21 Закону України «Про інформацію», інформація: про аварії, катастрофи, надзвичайні ситуації, що загрожують життю чи здоров'ю людей, про стан громадського порядку та інциденти під час масових заходів – не може

бути обмежена у доступі, тобто не може бути визнана конфіденційною або службовою.

Крім того, стаття 6 Закону «Про доступ до публічної інформації» встановлює, що обмеження можливе лише при наявності трьох умов:

- така інформація дійсно підпадає під категорію з обмеженим доступом;
- розголошення може завдати істотної шкоди інтересам національної безпеки, територіальної цілісності, прав і свобод людей;
- шкода від оприлюднення перевищує суспільний інтерес у її розголошенні.

У даному випадку ці умови не дотримано, а суспільний інтерес до інформації очевидний.

Крок 5. Формулювання висновку

На основі аналізу ситуації, норм законодавства та правових принципів можна зробити висновок: дії представників місцевої влади щодо заборони журналістам поширювати інформацію про подію є неправомірними. Вони порушують право на доступ до суспільно важливої інформації, яке гарантоване Конституцією України та спеціальним законодавством.

Поради для оформлення рішення

Письмове рішення повинне містити:

- стислий виклад обставин задачі;
- юридичну оцінку дій посадових осіб;
- чітко сформульований висновок;
- посилання на відповідні статті законів.

Усне викладення на семінарі має включати:

- суть завдання і правову суть спору;
- характеристику сторін і їхніх дій;
- аргументований висновок з посиланнями на чинні норми законодавства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема: Гарантії прав і свобод людини в сфері інформації та основні напрямки їх реалізації

Семінар 1

Мета заняття: ознайомити студентів з поняттям інформаційних прав і свобод людини; розглянути механізми гарантування та реалізації цих прав на національному та міжнародному рівнях; розвинути навички аналізу правових ситуацій у сфері інформаційних відносин.

Питання для розгляду

1. Визначення основних інформаційних прав і свобод людини, що закріплені в Конституції України.
2. Аналіз міжнародних документів, які регулюють права людини в інформаційній сфері.
3. Характеристика юридичних та організаційних гарантій реалізації інформаційних прав.
4. Визначення умов, за яких допускається обмеження інформаційних прав і свобод.
5. Огляд існуючих в Україні механізмів захисту порушених інформаційних прав.

Рекомендовані джерела для вивчення

Нормативно-правові акти України

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

4. Про захист персональних даних : Закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>
5. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 30. – Ст. 142. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51. – Ст. 1122. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Про судову практику у справах про захист честі, гідності та ділової репутації : постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лют. 2009 р. № 1. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0001700-09>
9. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
5. Загальна декларація прав людини : прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015
6. Конвенція про права дитини : міжнародний документ від 20 листоп. 1989 р. (ратифіковано Україною 27 лют. 1991 р.) // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 27. – Ст. 252. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Рим, 04.11.1950 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

8. Бондар Ю. Свобода слова: історичний аспект і розуміння в контексті формування сучасної демократичної політичної культури [Електронний ресурс] / Юрій Бондар // Соціальні науки. – Режим доступу: <https://social-science.uu.edu.ua/article/645>
9. Головенко Р. Чи можливе регулювання соцмереж в Україні: основні положення нового законопроекту [Електронний ресурс] / Роман Головенко. – 15 липня 2024 р. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/chy-mozhlyve-regulyuvannya-sotsmerezh-v-ukrayini-osnovni-polozhennya-novogo-zakonoprojektu-i62458>
10. Відбулось експертне обговорення: «Національна безпека та свобода слова в Інтернеті під час війни» [Електронний ресурс]. – 6 травня 2024 р. – Режим доступу: <https://pravokator.club/news/vidbulos-ekspertne-obgovorennya-natsionalna-bezpeka-ta-svoboda-slova-v-interneti-pid-chas-vijny/>
11. Свобода слова в Інтернеті: на що звертає увагу ЄСПЛ [Електронний ресурс] // Національна асоціація адвокатів України. – 22 грудня 2023 р. – Режим доступу: <https://unba.org.ua/news/8653-svoboda-slova-v-interneti-na-sho-zvertae-uvagu-espl.html>
12. Авдєєва Т. Про медійний закон та Інтернет або врегулювати неврегульоване [Електронний ресурс] / Тетяна Авдєєва // Центр демократії та верховенства права. – 2020. – 28 січня. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/analytics/medijnyj-zakon-ta-internet/>
13. Константінова Н. Захист персональних даних дитини: на що треба звернути увагу батькам? [Електронний ресурс] / Надія Константінова // Радіо Свобода. – 2021. – 12 грудня. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/zahyst-personalnyh-danyh-dytyny/31603271.html>
14. Гайд Законом «Про медіа» : інформаційно-аналітичний матеріал / Академія Суспільного Мовлення, Центр демократії та верховенства права, Представництво Фонду Фрідріха Науманна за Свободу в Україні. –

Київ, 2023. – 20 с. – Режим доступу:
https://nbuviap.gov.ua/images/e_biblioteka/informacijni_resursi/Zakon-Pro-Media.pdf

Завдання до обговорення:

1. Розглянути та проаналізувати основні інформаційні права і свободи людини, передбачені Конституцією України.
2. Визначити ключові міжнародні документи, що регулюють права людини в інформаційній сфері, та охарактеризувати їхній вплив на українське законодавство.
3. Описати юридичні та організаційні гарантії, які забезпечують реалізацію інформаційних прав в Україні.
4. Обговорити підстави та межі, в межах яких допускається обмеження інформаційних прав і свобод відповідно до законодавства.
5. Проаналізувати наявні в Україні механізми захисту порушених інформаційних прав, з урахуванням практики судових та адміністративних органів.

Завдання для виконання

1. Підготуйте коротку доповідь (5–7 хв.) на одну з тем:
  - «Свобода слова та її обмеження в умовах воєнного стану».
  - «Захист персональних даних в Україні: проблеми та перспективи».
2. Проаналізуйте конкретний випадок порушення інформаційних прав в Україні або за кордоном.
3. Підготуйте інформаційний запит до органу державної влади щодо надання публічної інформації.

Форми контролю

- усне опитування за питаннями для розгляду.
- оцінювання доповідей та активності в обговоренні.
- перевірка виконання практичних завдань.

Поради студенту

- уважно ознайомтеся з нормативно-правовими актами, що регулюють інформаційні права.
- під час підготовки доповіді використовуйте актуальні приклади з практики.
- будьте готові до обговорення та аргументації своєї позиції щодо спірних питань.

Завдання для самостійної роботи

- напишіть есе на тему: «Роль держави у забезпеченні інформаційних прав громадян».
- підготуйте порівняльний аналіз гарантій інформаційних прав в Україні та одній з країн ЄС.

Додаткове завдання (на вибір)

- розробіть пам'ятку для громадян: «Як захистити свої інформаційні права».
- підготуйте презентацію на тему: «Механізми захисту інформаційних прав в Україні».

Практичні кейси та рекомендації

Кейс: Публікація інформації про дітей публічної особи

Ситуація: Журналіст опублікував статтю про місцевого політика, в якій зазначив, у якій школі навчаються його діти, їхній вік, імена, гуртки, які вони відвідують, а також прикріпив фотографію біля навчального закладу. У публікації йшлося про нібито «привілейовані умови» для його дітей у цій школі. Батько-політик заявив, що ця інформація є втручанням у його приватне та сімейне життя і створює ризик для безпеки дітей.

1. Чи є інформація про місце навчання дітей конфіденційною згідно з українським законодавством?
2. Чи зобов'язаний журналіст отримувати згоду батьків на публікацію такої інформації?
3. Чи можуть інтереси суспільства виправдати втручання у приватне життя неповнолітніх осіб?

4. Які форми відповідальності можуть настати для журналіста або редакції за публікацію цих даних?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

- Конституція України (ст. 32, 34)
- Цивільний кодекс України (ст. 277, 280, 297, 299, 23)
- Закон України «Про інформацію» (ст. 21, 27)
- Закон України «Про захист персональних даних» (ст. 6, 8, 22)
- Закон України «Про охорону дитинства» (ст. 7, 10)
- Кримінальний кодекс України (у разі істотної шкоди) (ст. 182)
- Конвенція про права дитини (ратифікована Україною) (ст. 16)

Кейс 2: Відмова у наданні публічної інформації

Ситуація: Громадянин подав запит до державного органу на отримання публічної інформації, але отримав відмову без пояснення причин.

1. Яке поняття публічної інформації встановлене чинним законодавством України?
2. У яких випадках державний орган має право відмовити у наданні публічної інформації?
3. Які обов'язки покладаються на розпорядників інформації щодо надання відповіді на запит?
4. Які правові механізми оскарження безпідставної відмови передбачено для заявника?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

- Закон України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 1, 5, 19, 22, 23)
- Конституція України (ст. 34)
- Закон України «Про інформацію» (ст. 9, 19, 21, 22)
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) (ст. 212-3).

Кейс 3: Обмеження свободи слова в соціальних мережах

Ситуація: Користувач соціальної мережі опублікував допис, у якому висловив критику щодо дій державного органу. Незабаром його допис було видалено

адміністрацією платформи за порушення правил спільноти, а обліковий запис тимчасово заблоковано. Користувач вважає, що його право на свободу вираження поглядів було порушено.

1. Які гарантії свободи слова передбачені Конституцією України та міжнародними правовими актами?
2. Яка межа між свободою вираження поглядів і порушенням правил спільноти в приватних цифрових платформах?
3. Чи має користувач правовий механізм захисту в разі блокування контенту адміністрацією соцмережі?
4. Чи можна вважати адміністрацію соцмережі відповідальною за дотримання прав людини в онлайн-середовищі?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

- Конституція України (ст. 15, 34)
- Закон України «Про інформацію» (ст. 10, 19, 22, 26)
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ЄСПЛ) (ст. 10)
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) (ст. 212-3)

Рекомендації до вирішення кейсу 3:

Зверніть увагу на те, що, оскільки платформи соціальних мереж є приватними суб'єктами, вони керуються власною політикою, однак діяльність, що зачіпає свободу вираження, повинна узгоджуватися з національними та міжнародними правовими нормами. Більшість популярних соціальних платформ (зокрема YouTube, X (Twitter), Facebook, Instagram, TikTok) перебувають у власності міжнародних компаній, тому безпосередньо не підпорядковуються українській юрисдикції. Водночас відповідно до Закону України «Про медіа» офіційним представником держави у взаємодії з такими компаніями визначено Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення. Саме Нацрада уповноважена надсилати звернення та формувати запити до міжнародних платформ у зв'язку з поширенням дезінформації,

маніпулятивного контенту чи викривленого висвітлення подій, що стосуються України.

Ознайомтеся з правилами спільноти та умовами використання соціальної мережі, щоб визначити, чи дійсно допис порушував встановлені норми.

Визначте, чи містив допис мову ворожнечі, заклики до насильства або інший контент, який може бути обґрунтовано обмежений відповідно до міжнародних стандартів свободи вираження.

Скористайтеся механізмами оскарження рішень платформи, надаючи аргументи щодо того, що допис не порушував правил спільноти та був реалізацією права на свободу вираження поглядів.

Якщо платформа не реагує на звернення, розгляньте можливість подання скарги до національного регулятора або омбудсмена з прав людини щодо можливого порушення прав користувача.

У разі вичерпання національних засобів захисту, можна звернутися до міжнародних органів, таких як Європейський суд з прав людини, якщо вважаєте, що було порушено статтю 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Додаткові аспекти для обговорення:

- роль саморегулювання соціальних мереж у забезпеченні свободи вираження поглядів.
- баланс між свободою слова та необхідністю запобігання поширенню шкідливого контенту.
- вплив алгоритмів модерації на доступність інформації та плюралізм думок.

Тема: Правові режими доступу до інформації

Семінар 2

Мета заняття: ознайомити студентів з поняттям правових режимів доступу до інформації; розглянути класифікацію інформації за режимами доступу: відкрито, з обмеженим доступом (конфіденційну, таємну, службову);

аналізувати правові механізми забезпечення доступу до інформації та обмеження такого доступу; розвивати навички застосування нормативно-правових актів у сфері інформаційного права.

Питання для розгляду

1. Визначення правових режимів доступу до інформації, передбачених законодавством України.
2. Класифікація інформації за ступенем доступності: відкрита інформація та інформація з обмеженим доступом.
3. Характеристика видів інформації з обмеженим доступом та визначення їхніх особливостей.
4. Аналіз підстав, на яких допускається обмеження доступу до інформації відповідно до чинного законодавства.
5. Огляд механізмів захисту права на доступ до інформації в Україні.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>
3. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>
4. Про захист персональних даних : Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17>
5. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

6. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
7. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
8. Про державну таємницю : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3855-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
9. Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання, використання і знищення документів з грифом «Для службового користування» : Наказ Служби безпеки України від 27 грудня 2019 р. № 440 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0069-20>
10. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) : м. Орхус, 25 червня 1998 р. // Ратифікована Законом України від 6 липня 1999 р. № 832-XIV. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015
11. Малинка В. Вісім кейсів, на яких «зламався» закон про публічну інформацію [Електронний ресурс] / В. Малинка // Детектор медіа. – 2019. – 5 лютого. – Режим доступу: <https://ms.detector.media/media-i-vlada/post/22408/2019-02-05-visim-keysiv-na-yakukh-zlamavsya-zakon-pro-publichnu-informatsiyu/>
12. Панкратова Л. Кейс: Як обґрунтувати інформаційний запит до організації, що не фінансується з бюджету [Електронний ресурс] / Л. Панкратова // Доступ до правди. – 2015. – 22 грудня. – Режим доступу: <https://dostup.org.ua/stories/publications/keis-yak-obgruntuvaty-informatsiinyi-zapyt-do-orhanizatsii-shcho-ne-finansuietsia-z-biudzhetu>

- 13.Гринишак М. Доступ до публічної інформації: проблеми узгодженості законодавства [Електронний ресурс] / М. Гринишак // Центр демократії та верховенства права. – 2024. – 22 січня. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/analytics/dostup-do-publichnoyi-informatsiyi-problemy-uzgodzhenosti-zakonodavstva/>
- 14.Авдєєва Т. Про медійний закон та Інтернет або врегулювати неврегульоване [Електронний ресурс] / Тетяна Авдєєва // Центр демократії та верховенства права. – 2020. – 28 січня. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/analytics/medijnyj-zakon-ta-internet/>

Завдання до обговорення:

1. Проаналізувати правові режими доступу до інформації, які закріплені в законодавстві України, та їх практичне застосування.
2. Визначити критерії, за якими інформація класифікується як відкрита або така, що має обмежений доступ.
3. Охарактеризувати основні види інформації з обмеженим доступом (конфіденційна, таємна, службова) та розкрити їхні правові особливості.
4. Обговорити законодавчо встановлені підстави для обмеження доступу до інформації, зокрема відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації».
5. Дослідити механізми захисту права на доступ до інформації, які діють в Україні, включаючи судовий, адміністративний та омбудсменський контроль.

Завдання для виконання

1. Підготуйте коротку доповідь (5–7 хв) на одну з тем:
  - «Конфіденційна інформація: поняття, види, правовий режим».
  - «Доступ до публічної інформації: законодавче регулювання та практика застосування».
2. Проаналізуйте конкретний випадок обмеження доступу до інформації в Україні або за кордоном.

3. Підготуйте інформаційний запит до органу державної влади щодо надання публічної інформації.

Форми контролю

- усне опитування за питаннями для розгляду.
- оцінювання доповідей та активності в обговоренні.
- перевірка виконання практичних завдань.

Поради студенту

- уважно ознайомтеся з нормативно-правовими актами, що регулюють доступ до інформації.
- під час підготовки доповіді використовуйте актуальні приклади з практики.
- будьте готові до обговорення та аргументації своєї позиції щодо спірних питань.

Завдання для самостійної роботи

- напишіть есе на тему: «Роль держави у забезпеченні доступу до інформації».
- підготуйте порівняльний аналіз правових режимів доступу до інформації в Україні та одній з країн ЄС.

Додаткове завдання (на вибір)

- розробіть пам'ятку для громадян: «Як отримати доступ до публічної інформації».
- підготуйте презентацію на тему: «Механізми захисту права на доступ до інформації в Україні».

Практичні кейси та рекомендації

Кейс 1: Обмеження доступу до екологічної інформації

Ситуація: Громадська організація подала запит до місцевого органу влади щодо надання інформації про рівень забруднення повітря в регіоні. У відповідь орган влади відмовився надати інформацію, посилаючись на те, що вона є службовою та не підлягає розголошенню.

1. Які види інформації відповідно до українського законодавства є екологічною інформацією та чи може вона бути обмеженою в доступі?
2. Чи належить інформація про стан довкілля до категорії службової інформації?
3. Які законодавчі гарантії забезпечують доступ громадськості до екологічної інформації?
4. Яким чином громадська організація може оскаржити відмову у наданні такої інформації?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

1. Конституція України (ст. 50)
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 1, 5, 6, 22, 23)
3. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (ст. 9, 25)
4. Орхуська конвенція (ратифікована Україною Законом № 832-XIV від 06.07.1999) (ст. 4, 6, 9)
5. Закон України «Про інформацію» (ст. 13, 30)

Кейс 2: Звільнення посадовця за розголошення службової інформації

Ситуація: Посадовець оприлюднив на особистій сторінці у Facebook фрагменти внутрішньої службової переписки щодо планів уряду на надзвичайну ситуацію. Його звільнили за порушення дисципліни.

Запитання до обговорення:

1. Чи була розголошена інформація службовою? Наведіть ознаки такої інформації.
2. Чи є дії посадовця правопорушенням? Якщо так, то яке саме правопорушення він вчинив?
3. Чи правомірне звільнення посадовця? Які норми законодавства це регламентують?
4. Які види відповідальності можуть настати за розголошення службової інформації?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 6–9)
2. Закон України «Про державну службу» (ст. 65)
3. Закон України «Про інформацію» (ст. 21, ст. 22)
4. КЗпП України (ст. 147–149)
5. Закон України «Про державну таємницю» (ст. 8, ст. 28)
6. Інструкція про порядок роботи з документами, що мають гриф ДСК (Наказ СБУ № 440/2019)

Кейс 3: Розголошення державної таємниці працівником СБУ

Ситуація: Працівник СБУ випадково переслав на особисту електронну пошту копію документа з грифом «цілком таємно». Пізніше стало відомо, що файл з цієї пошти потрапив у загальнодоступний хмарний сервіс.

Запитання до обговорення:

1. Яка відповідальність передбачена за розголошення відомостей, що становлять державну таємницю?
2. Які категорії інформації можуть мати гриф «цілком таємно» відповідно до Закону України «Про державну таємницю»?
3. Які організаційні заходи повинні бути вжиті для запобігання витоку секретної інформації?
4. Чи є цей випадок порушенням режиму охорони державної таємниці?

Для вирішення кейсу опрацюйте:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» – ст. 6–9
2. Закон України «Про інформацію» – ст. 21
3. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» – ст. 6 (вимоги до захисту інформації)
4. Закон України «Про державну таємницю» – ст. 1, 6-8, 14, 28
5. Кримінальний кодекс України – ст. 111, 328, 367
6. Закон України «Про державну службу» – ст. 8, 64, 65
7. Інструкція про порядок роботи з документами, що мають гриф ДСК (Наказ СБУ № 440/2019) п. 1.4–1.7, п. 6.3.3, п. 6.4–6.5, п. 7.1–7.4

Тема: Правовий статус журналіста

Семінар 3

Мета заняття: ознайомити студентів з нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність журналістів в Україні; розглянути права, обов'язки, гарантії та відповідальність журналістів у професійній діяльності; проаналізувати механізми захисту прав журналістів та особливості їх соціального захисту.

Питання для розгляду

1. Конституційно-правові норми журналістської діяльності.
2. Права журналіста при виконанні службових обов'язків. Обов'язки журналіста.
3. Гарантії діяльності засобів масової інформації та журналістів.
4. Охорона та захист журналіста при виконанні службових обов'язків.
5. Відповідальність за посягання на життя і здоров'я журналіста.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-vp>
2. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>
3. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23 верес. 1997 р. № 540/97-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/540/97-vp>
4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-ІІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/kriminal_nij_kodeks_ukraini/statja-171.htm

5. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17>
6. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
7. Роз'яснення щодо доступу до публічної інформації : УкрДем. Режим доступу: <https://ukrdem.org/public>
8. Особливості регулювання доступу до публічної інформації у роботі журналістів : Центр доступу до публічної інформації. Режим доступу: <https://dostup.org.ua/digest/publications/osoblyvosti-rehuliuвання-dostupu-do-publichnoi-informatsii-u-roboti-zhurnalistiv>
9. Звільнення працівника ЗМІ під час війни: законодавчі нюанси. Національна спілка журналістів України. Режим доступу: <https://nsju.org/navchannya/zvilnennya-praczivnyka-zmi-pid-chas-vijny-zakonodavchi-nyuansy/>
10. Не тільки зарплата. Які виплати мають надати працівнику в день його звільнення. РБК-Україна. Режим доступу: <https://www.rbc.ua/rus/news/tilki-zarplata-ki-viplati-mayut-nadati-pratsivniku-1718203556.html>

Завдання до обговорення:

1. Визначити основні нормативно-правові акти, що регулюють правовий статус журналіста в Україні.
2. Проаналізувати права та обов'язки журналіста згідно з українським законодавством і з'ясувати межі реалізації професійних прав.
3. Охарактеризувати законодавчі гарантії, що забезпечують журналістську діяльність, включаючи гарантії безпеки, недопущення втручання та захист джерел інформації.
4. Розглянути особливості трудових відносин журналістів, умови праці та соціальні гарантії, передбачені для працівників засобів масової інформації.

5. Проаналізувати види юридичної відповідальності (цивільну, адміністративну, кримінальну), які настають за порушення прав журналіста, з прикладами із судової практики.

Завдання для виконання

1. Підготувати короткий реферат на тему: «Права та обов'язки журналіста в Україні».
2. Проаналізувати конкретний випадок порушення прав журналіста та запропонувати шляхи вирішення.
3. Розробити інформаційний буклет для журналістів-початківців з основними правами та обов'язками.

Форми контролю

- обговорення підготовлених рефератів та буклетів.
- тестування за матеріалами рекомендованих джерел.
- аналіз та обговорення практичних кейсів.

Поради студенту

- уважно ознайомтесь з текстами законів, звертаючи увагу на статті, що стосуються прав та обов'язків журналістів.
- при аналізі кейсів звертайте увагу на конкретні порушення та відповідні статті законодавства.
- використовуйте офіційні джерела інформації для підготовки завдань.

Завдання для самостійної роботи

- підготувати доповідь на тему: «Механізми захисту прав журналістів в Україні».
- проаналізувати судову практику щодо порушень прав журналістів.

Додаткове завдання (на вибір)

- провести інтерв'ю з практикуючим журналістом щодо його досвіду в реалізації професійних прав та обов'язків.
- розробити презентацію на тему: «Соціальний захист журналістів в умовах воєнного стану».

Практичні кейси та рекомендації

Кейс 1: Перешкоджання журналістській діяльності

Ситуація: Журналіст здійснював відеозйомку під час публічного заходу в міському парку. Він мав при собі посвідчення представника засобу масової інформації. Під час зйомки до нього підійшли поліцейські та затримали його без пояснення причин. Після кількох годин у відділку його відпустили без складання протоколу.

1. Які права має журналіст під час висвітлення публічних заходів згідно з українським законодавством?
2. Чи були дії правоохоронців у цій ситуації правомірними з огляду на порядок затримання?
3. Які ознаки складу кримінального правопорушення передбачено статтею 171 Кримінального кодексу України?
4. Які механізми захисту має журналіст у разі незаконного затримання або перешкоджання його професійній діяльності?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Конституція України (ст. 15, 34, 39, 29);
2. Закон України «Про інформацію» (ст. 25–27);
3. Закон України «Про державну підтримку ЗМІ та соціальний захист журналістів» (ст. 17);
4. Кримінальний кодекс України: ст. 171, ст. 365
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 262–263);
6. Закон України «Про Національну поліцію» (права та обов'язки поліцейських, ст. 31–35)

Кейс 2: Відмова у наданні інформації

Ситуація: Журналіст подав запит до органу місцевого самоврядування про надання публічної інформації, але отримав відмову без належного обґрунтування.

1. Які вимоги до відповіді на запит на публічну інформацію встановлені Законом України «Про доступ до публічної інформації»?

2. У яких випадках орган місцевого самоврядування має право відмовити в наданні публічної інформації?
3. Чи є правомірною відмова без обґрунтування? Які норми закону регламентують обов'язок надавати мотивацію?
4. Які дії може вжити журналіст для оскарження незаконної відмови в наданні публічної інформації?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» (ст. 1, 5, 6, 19, 22)
2. Закон України «Про інформацію» (ст. 9, 21, 22, 25)
3. Конституція України (ст. 34)
4. Кодекс адміністративного судочинства України (для оскарження дій органу влади) (ст. 2, 19, 55)
5. Кримінальний кодекс України (за умов доведення умислу посадової особи) (ст. 171)

Кейс 3: Порухення трудових прав журналіста

Ситуація: Журналіст був звільнений без попередження та без виплати належної компенсації.

1. Які гарантії щодо звільнення працівника передбачені трудовим законодавством України?
2. У яких випадках роботодавець має право звільнити журналіста без попереднього повідомлення?
3. Які компенсації та виплати зобов'язаний надати роботодавець при звільненні журналіста?
4. Які дії може вжити працівник у разі порушення його трудових прав (зокрема, куди звертатися)?

Для вирішення кейсу ознайомтесь з такими нормативно-правовими актами:

1. Конституція України (ст. 43, 55)
2. Кодекс законів про працю України (КЗпП) (Ст. 21, 36, 38, 40, 47, 117, 232)

3. Закон України «Про інформацію» (ст. 25, 26, 27)
4. Закон України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (ст. 6, 17)

Тема: Дифамація

Семінар 4

Мета заняття: ознайомити студентів з поняттям дифамації та її правовим регулюванням в Україні; розглянути механізми захисту честі, гідності та ділової репутації особи; проаналізувати судову практику щодо дифамаційних спорів.

Питання до розгляду на семінарі:

1. Визначення поняття дифамації та класифікація її основних видів.
2. Аналіз законодавчих актів України, що регулюють питання дифамації.
3. Характеристика правових механізмів захисту честі, гідності та ділової репутації.
4. Огляд судової практики щодо розгляду дифамаційних спорів в Україні.
5. Визначення видів юридичної відповідальності за поширення недостовірної інформації.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР.
// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV.
// База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
3. Закон України «Про інформацію» : Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2657-12>

4. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 2009 р. № 1. Режим доступу: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Luspenyk_prezentatsia.pdf
6. Дифамація і відшкодування шкоди: Інститут масової інформації. Режим доступу: <https://j-mama.imi.org.ua/article/dyfamatsiya-i-vidshkoduvannya-shkody-i68>
7. Як захистити себе від поширення фейкової інформації в соціальних мережах / Анастасія Клян. GOLAW, 14 грудня 2021 р. Режим доступу: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/yak-zahistiti-sebe-vid-poshirennya-fejkovoyi-informaciyi-v-soczialnih-merezhah/>
8. Відповідальність за розповсюдження недостовірної інформації: що варто знати: Судово-юридична газета. Режим доступу: <https://sud.ua/ru/news/ukraine/192375-vidpovidalnist-za-rozpovsyudzhennya-needostovirnoyi-informatsiyi-scho-var-to-znati>

Завдання до обговорення:

1. Дати визначення поняттю «дифамація» та охарактеризувати її основні види (наклеп, образа тощо) відповідно до українського законодавства та правових традицій.
2. Проаналізувати норми законодавства України, що регулюють питання дифамації, зокрема положення Конституції України, Цивільного кодексу, Кримінального кодексу та Закону України «Про інформацію».
3. Описати правові механізми захисту честі, гідності та ділової репутації, передбачені цивільним законодавством, та визначити порядок звернення до суду.

4. Розглянути приклади з української судової практики щодо дифамаційних спорів, зокрема щодо журналістів, ЗМІ, політиків та публічних осіб.
5. Визначити види юридичної відповідальності (цивільної, адміністративної, кримінальної) за поширення недостовірної інформації та оцінити ефективність чинних санкцій.

Завдання для виконання

1. Підготувати есе на тему: «Правове регулювання дифамації в Україні».
2. Проаналізувати конкретний випадок дифамації та запропонувати шляхи вирішення.
3. Розробити інформаційний буклет для громадян з порадами щодо захисту честі та гідності.

Форми контролю

- обговорення підготовлених есе та буклетів.
- тестування за матеріалами рекомендованих джерел.
- аналіз та обговорення практичних кейсів.

Поради студенту

- уважно ознайомтесь з текстами законів, звертаючи увагу на статті, що стосуються захисту честі, гідності та ділової репутації.
- при аналізі кейсів звертайте увагу на конкретні порушення та відповідні статті законодавства.
- використовуйте офіційні джерела інформації для підготовки завдань.

Завдання для самостійної роботи

- підготувати доповідь на тему: «Механізми захисту честі, гідності та ділової репутації в Україні».
- проаналізувати судову практику щодо дифамаційних спорів.

Додаткове завдання (на вибір)

- провести інтерв'ю з юристом щодо практики захисту честі та гідності в Україні.
- розробити презентацію на тему: «Відповідальність за поширення недостовірної інформації в Інтернеті».

Практичні кейси та рекомендації по їх вирішенню

Кейс 1: Поширення недостовірної інформації в соціальних мережах

Ситуація: Громадянин виявив, що в соціальній мережі поширюється інформація, яка, на його думку, є недостовірною та завдає шкоди його репутації.

Питання до обговорення:

1. Яке правове значення має поняття «недостовірна інформація» в контексті захисту честі, гідності та репутації?
2. Якими способами громадянин може захистити свою репутацію у разі поширення недостовірної інформації в соцмережах?
3. Який порядок доведення недостовірності інформації та хто несе відповідальність за її поширення?
4. Чи передбачає чинне законодавство можливість притягнення до відповідальності за поширення недостовірної інформації в Інтернеті? Якщо так, то яку саме?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Конституція України (ст. 28, 32)
2. Цивільний кодекс України (ст. 23, 277, 280, 297, 299)
3. Закон України «Про інформацію» (ст. 26, 28)
4. Кримінальний кодекс України (за наявності ознак злочину) (ст. 161, 182)
5. Судова практика (рекомендовано):
  - 1) Постанова Пленуму Верховного Суду України № 1 від 27.02.2009 «Про судову практику у справах про захист честі, гідності та ділової репутації»;
  - 2) Рішення ЄСПЛ у справі «Коваль проти України» (Koval v. Ukraine), де йдеться про захист репутації в контексті свободи слова

Поміркуйте над рекомендаціями щодо дій громадянина:

1. **Фіксація факту поширення інформації:** Зробити скріншоти публікацій, зберегти URL-адреси сторінок, де розміщена недостовірна інформація. За можливості, залучити нотаріуса для засвідчення доказів.

2. **Звернення до адміністрації соціальної мережі:** Подати скаргу з вимогою видалити недостовірну інформацію та заблокувати акаунт порушника.
3. **Судовий захист:** У разі відмови можна подати позов до суду про захист честі, гідності та ділової репутації, вимагаючи спростування недостовірної інформації та відшкодування моральної шкоди.
4. **Залучення адвоката:** Звернутися до фахівця з питань захисту ділової репутації для отримання професійної правової допомоги.

Кейс 2: Публікація статті з недостовірною інформацією в ЗМІ про підприємство

Ситуація: У друкованому ЗМІ опубліковано статтю, яка містить недостовірну інформацію про підприємство, що завдало йому шкоди.

Питання до обговорення:

1. Які правові механізми захисту ділової репутації передбачені для юридичної особи у разі поширення недостовірної інформації у ЗМІ?
2. Яка інформація вважається недостовірною відповідно до чинного законодавства України, і як доводиться її недостовірність?
3. Який порядок подання позову про спростування недостовірної інформації та відшкодування шкоди?
4. Які обов'язки несе засіб масової інформації щодо перевірки достовірності опублікованих відомостей?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із статтями таких нормативно-правових актів:

1. Конституція України (ст. 32, 34)
2. Цивільний кодекс України (ст. 23, 277, 280, 297, 299)
3. Закон України «Про інформацію» (ст. 27)
4. Закон України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста» (ст. 11-1, 17)
5. Кримінальний кодекс України (за наявності ознак злочину) (ст. 161, 182)

Поміркуйте над рекомендаціями щодо дій підприємства:

1. **Звернення до редакції ЗМІ:** Направити офіційний лист з вимогою спростувати недостовірну інформацію у тому ж засобі масової інформації.
2. **Підготовка доказової бази:** Зібрати всі матеріали, що підтверджують недостовірність опублікованої інформації та завдану шкоду.
3. **Звернення до суду:** У разі відмови ЗМІ спростувати інформацію, подати позов до суду про захист ділової репутації, спростування недостовірної інформації та відшкодування завданої шкоди.
4. **Залучення юридичної допомоги:** Звернутися до фахівця з медіа-права для кваліфікованого супроводу справи.

Кейс 3: Поширення конфіденційної інформації без згоди особи

Ситуація: Журналіст опублікував статтю, в якій розкрив конфіденційну інформацію про особу без її згоди.

Питання до кейсу:

1. Яка інформація вважається конфіденційною відповідно до чинного законодавства України, та які правові наслідки має її розголошення без згоди особи?
2. Які обмеження встановлено для журналістської діяльності щодо поширення персональних або чутливих даних?
3. Чи є обов'язковою згода особи на оприлюднення конфіденційної інформації, якщо вона стала фігурантом публічного матеріалу?
4. Які форми юридичної відповідальності можуть наставати для журналіста чи редакції за розголошення конфіденційної інформації?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Конституції України (Ст. 32)
2. Закону України «Про інформацію» (ст. 11, 21)
3. Закон України «Про захист персональних даних» (ст. 14)
4. Кримінального кодексу України (ст. 182)

Поміркуйте над рекомендаціями щодо дій особи:

1. **Звернення до редакції ЗМІ:** Направити офіційний лист з вимогою видалити або спростувати конфіденційну інформацію, опубліковану без згоди.
2. **Звернення до правоохоронних органів:** У разі наявності підстав, подати заяву про вчинення кримінального правопорушення за статтею 182 Кримінального кодексу України.
3. **Звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини:** Подати скаргу про порушення права на приватність та захист персональних даних.
4. **Судовий захист:** Подати позов до суду про захист честі, гідності та ділової репутації, а також про відшкодування моральної шкоди.

Тема: Журналістика і авторське право

Семінарське заняття № 5

Мета заняття: ознайомити студентів із основами авторського права в журналістиці; розглянути правові аспекти використання захищених творів у журналістських матеріалах; навчити студентів розпізнавати потенційні порушення авторських прав та уникати їх.

Питання до розгляду на семінарі:

1. Визначення об'єктів авторського права, що підлягають охороні в межах журналістської діяльності.
2. Умови використання фрагментів фільмів, музичних творів або фотографій у журналістських матеріалах без згоди правовласника.
3. Аналіз змін у законодавстві України щодо правового режиму інтерв'ю як об'єкта авторського права.
4. Тлумачення поняття добросовісного використання (fair use) та особливості його застосування в українській правовій практиці.
5. Правові наслідки, які можуть настати у разі порушення авторських прав у сфері журналістики.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Центр демократії та верховенства права. «Авторське право: що потрібно знати журналістам і творцям контенту». [Електронний ресурс]. – 18 лютого 2025 р. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/consultations/avtorske-pravo/>
2. Центр демократії та верховенства права. «Чи можуть журналісти використовувати у своєму сюжеті фрагменти фільмів чи інших об'єктів авторських прав?». [Електронний ресурс]. – 14 серпня 2017 р. (оновлено 12.02.2025). – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/consultations/chy-mozhut-zhurnalisty-vykorystovuvaty-u-svoyemu-syuzheti-fragmenty-filmiv-chy-inshyh-ob-yektiv-avtorskyh-prav/>
3. Спесивцева О. «Попереднє погодження та авторство на інтерв'ю: новели законодавства». [Електронний ресурс]. – 21 лютого 2023 р. (оновлено 25.11.2023). – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/consultations/pogodzhennya-intervyu/>
4. Інтерв'ю: хто автор та чи треба погоджувати перед публікацією? : інфографіка / Центр демократії та верховенства права. 26 червня 2023 р. URL: <https://cedem.org.ua/infographics/intervyu-chy-pogodzhuvaty/>
5. Центр демократії та верховенства права. Як використовувати чужі фото без порушення авторських прав? [Електронний ресурс] // Центр демократії та верховенства права. – Режим доступу: <https://cedem.org.ua/consultations/chuzhi-avtorske-pravo/>
6. Інститут масової інформації. Як захистити авторське право на фотографію [Електронний ресурс] // Інститут масової інформації. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/yak-zahystyty-avtorske-pravo-na-fotografiyu-i33190>
7. Верховний Суд України. Постанова у справі № 214/11028/21 від 19.07.2023 р. [Електронний ресурс] // Судово-юридична газета. – Режим доступу: <https://sud.ua/uk/news/publication/281374-verkhovnyy-sud-vyskazalsya-kogda-ispolzovanie-chuzhikh-foto-iz-sotsseti-pravomerno>

8. Мельник І. Інтерв'ю більше не є об'єктом авторського права: реформа медіа [Електронний ресурс] // Інститут масової інформації. – 12 лютого 2024 р. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/interv-yu-bilshe-ne-ye-ob-yektom-avtorskogo-prava-reforma-media-i59115>
9. Національний інститут інтелектуальної власності. Авторське право для медіа [Електронний ресурс]. – Київ: НІІВ, 2025. – 24 с. – Режим доступу: <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/03/Avtorske-pravo-dlia-media.pdf>
10. Правдиченко А., Гринишак М., Воробйов Є. Про авторське право – за новим законодавством: що треба знати медійникам? [Електронний ресурс] // Платформа прав людини. – 13 червня 2023 р. – Режим доступу: <https://ppl.org.ua/pro-avtorske-pravo-za-novim-zakonodavstvom-shho-treba-znati-medijnikam.html>
11. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
12. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 1 грудня 2022 р. № 2811-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2811-20>
13. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 грудня 1984 р. № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>
15. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2341-14>

Завдання до обговорення:

1. Визначити, які об'єкти журналістської діяльності підлягають охороні авторським правом відповідно до чинного законодавства України.
2. Проаналізувати умови, за яких допускається використання фрагментів фільмів, музики або фотографій у журналістських матеріалах без попереднього дозволу правовласника.
3. Розглянути зміни у правовому регулюванні інтерв'ю як об'єкта авторського права, зокрема щодо співавторства та прав на публікацію.
4. Охарактеризувати поняття добросовісного використання (fair use) та з'ясувати, як воно застосовується в Україні з урахуванням практики судів та позицій правознавців.
5. Дослідити правові наслідки порушення авторських прав у журналістиці, включаючи можливу цивільну, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Завдання для виконання

- підготуйте коротку доповідь на тему: «Добросовісне використання журналістиці: міфи та реальність»;
- розробіть пам'ятку для журналістів щодо використання чужих матеріалів у своїх публікаціях.

Форми контролю

- обговорення кейсів у групах.
- презентація доповідей.
- письмове тестування за матеріалами рекомендованих джерел.

Поради студенту

- завжди перевіряйте джерело матеріалу перед його використанням.
- ознайомлюйтесь з умовами ліцензій на використання контенту.
- уникайте використання матеріалів без чіткого дозволу або ліцензії.
- пам'ятайте про важливість зазначення авторства та джерела інформації.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте есе на тему: «Роль авторського права в сучасній журналістиці».

2. Проаналізуйте власну публікацію (або вигадану) на предмет дотримання авторських прав.

Додаткове завдання (на вибір)

- Створіть інфографіку, яка пояснює основні принципи авторського права для журналістів.
- Проведіть міні-інтерв'ю з журналістом щодо його досвіду у сфері авторського права.

Практичні кейси та рекомендації

Кейс 1 Використання зображення без згоди автора

Ситуація: Журналіст використав фотографію з соціальної мережі у своєму матеріалі без дозволу автора. Які правові наслідки можуть виникнути?

Рекомендації для студента до кейсу 1

1. Визначте об'єкт авторського права

- Чітко визначте, що є предметом порушення – **фотографія**.
- Посилайтесь на: Стаття 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права»

2. Проаналізуйте права автора

- Вивчить статтю 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права»;
- Розпишіть, які саме права порушено.

3. Перевірте, чи можливе вільне використання

- Дослідіть, чи можна було використати фото без згоди (випадки вільного використання):
- Ознайомтесь зі статтею 44 Закону України «Про авторське право і суміжні права»

У даному кейсі **фото використано повністю і без згадки автора**, тому **виняток не застосовується**.

4. Оцініть правові наслідки

Розпишіть 3 рівні відповідальності з посиланнями на офіційні джерела:

Цивільна відповідальність

Ст. 76 Закону України «Про авторське право і суміжні права»;

Ст. 432 Цивільного кодексу України

Адміністративна відповідальність

Ст. 51-2 КУпАП

Кримінальна відповідальність

Ст. 176 КК України

Рекомендації для уникнення порушення:

1. **Отримуйте дозвіл:** Перед використанням фотографії з соціальної мережі зверніться до автора за дозволом.
2. **Перевіряйте налаштування приватності:** Переконайтеся, що фотографія була розміщена публічно.
3. **Зазначайте авторство:** Навіть за наявності дозволу, вкажіть ім'я автора та джерело фотографії.
4. **Використовуйте ліцензійні зображення:** Звертайтеся до ресурсів з безкоштовними ліцензійними фотографіями, таких як Unsplash або Pixabay.
5. **Консультуйтеся з юристами:** У разі сумнівів щодо правомірності використання фотографії, зверніться за юридичною консультацією.

Кейс 2: Публікація інтерв'ю без згоди

Ситуація: Редакція опублікувала інтерв'ю з політиком без його попереднього погодження. Чи є це порушенням авторських прав?

Рекомендації для студента до кейсу 2

Зверніть увагу на новели законодавства.

1. Статус інтерв'ю в авторському праві. Відповідно до **нового Закону України «Про авторське право і суміжні права» № 2811-ІХ**, який набув чинності 1 січня 2023 року, інтерв'ю більше **не вважається об'єктом авторського права**, створеним у співавторстві журналіста та респондента.

Це означає, що журналіст **не зобов'язаний отримувати згоду респондента** на публікацію інтерв'ю, якщо інше не передбачено договором між сторонами.

2. Захист персональних даних та права на зображення. Варто враховувати, що **Цивільний кодекс України** (статті 307–308) захищає право особи на зображення та особисту інформацію. Проте, якщо інтерв'ю стосується публічної діяльності політика і не розкриває конфіденційної інформації, публікація такого інтерв'ю **не порушує** цих прав.

3. Суспільний інтерес. Законодавство України визнає право громадськості на отримання інформації, що становить суспільний інтерес. Публікація інтерв'ю з політиком, яке стосується його публічної діяльності, підпадає під це право.

Висновок

Публікація інтерв'ю з політиком без його попереднього погодження **не є порушенням авторських прав**, за умови, що інтерв'ю стосується його публічної діяльності і не розкриває конфіденційної інформації.

Рекомендації для редакцій

1. **Фіксуйте згоду** респондента на запис інтерв'ю (усно або письмово).
2. **Уникайте спотворення** слів респондента; зберігайте контекст.
3. **Погоджуйте** інтерв'ю з респондентом у випадках, коли це передбачено внутрішніми стандартами редакції або домовленістю з респондентом.

Рекомендації для журналіста:

1. **Завжди перевіряйте статус інтерв'ю:** визначте, чи має інтерв'ю творчий характер, що підпадає під охорону авторського права.
2. **Уникайте перекручення слів респондента:** дотримуйтеся точності та достовірності при публікації інтерв'ю.
3. **Дотримуйтеся етичних стандартів:** навіть якщо закон не вимагає погодження, етичні норми журналістики можуть передбачати таку практику.
4. **Консультуйтеся з юристами:** у разі сумнівів щодо правомірності публікації інтерв'ю звертайтеся за юридичною консультацією.

Дотримання законодавства та етичних стандартів є ключовими аспектами професійної журналістики. Завжди прагніть до прозорості та відповідальності у своїй роботі.

Кейс 3: Використання фрагментів в контенті

Ситуація: У сюжеті новин було використано фрагмент фільму для ілюстрації події. Чи потрібно було отримувати дозвіл на таке використання?

Рекомендації для студента до кейсу 3

- 1. Визначте, що саме є об'єктом авторського права фільм – це аудіовізуальний твір, який охороняється як об'єкт авторського права: ст. 6, п. 6 Закону України «Про авторське право і суміжні права».**
- 2. Застосуйте загальне правило: дозвіл потрібен за загальним правилом, будь-яке використання твору потребує дозволу правовласника: ст. 12, ч. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права».**
- 3. Проаналізуйте виняток – вільне використання. Якщо фільм використано в новинах з інформаційною метою, слід застосувати виняток ст. 43, п. 3 ч. 2 Закону України «Про авторське право і суміжні права».**

Обґрунтуйте, що отримання дозволу не є обов'язковим, якщо дотримано таких умов:

- сюжет має **інформаційну мету**;
- **фрагмент фільму короткий** і стосується поточної події;
- **зміст не спотворено**;
- по можливості **вказано джерело**.

Отже:

- 1. Оцінюйте мету використання:** Переконайтеся, що використання фрагмента фільму має інформаційний характер і спрямоване на висвітлення поточної події.
- 2. Дотримуйтеся обсягу:** Використовуйте лише ту частину твору, яка необхідна для досягнення інформаційної мети.
- 3. Зазначайте джерело:** Обов'язково вказуйте ім'я автора та джерело запозичення фрагмента.
- 4. Уникайте комерційного використання:** Не використовуйте фрагменти творів для комерційних цілей без дозволу правовласника.

5. **Консультуйтеся з юристами:** У разі сумнівів щодо правомірності використання твору звертайтеся за юридичною консультацією.

Тема: Правове регулювання рекламної діяльності в Україні

Семінарське заняття № 6

Мета семінару: ознайомити студентів з основами правового регулювання рекламної діяльності в Україні; розглянути ключові положення Закону України «Про рекламу»; дослідити механізми контролю та відповідальності за порушення рекламного законодавства, а також сформувати практичні навички аналізу рекламних матеріалів на відповідність законодавству.

Питання для обговорення на семінарі:

1. Визначення ролі реклами в системі інформаційних правовідносин та її зв'язку з правом на інформацію.
2. Аналіз основних положень Закону України «Про рекламу», зокрема його структури та предмета правового регулювання.
3. Характеристика принципів рекламної діяльності з особливою увагою до принципу достовірності реклами.
4. Визначення загальних вимог до змісту реклами відповідно до чинного законодавства України.
5. Розгляд особливостей правового регулювання реклами на телебаченні, радіо, у друкованих ЗМІ та соціальних мережах, із залученням прикладів судової практики.

Рекомендовані джерела для вивчення

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>

3. Про рекламу : Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/270/96-вр>
4. Про затвердження Порядку накладення штрафів за порушення законодавства про рекламу : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2004 р. № 693 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/693-2004-п>
5. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 р. № 2849-ІХ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2849-20>
6. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6 верес. 2005 р. № 2807-ІV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>
7. Про затвердження Типових правил розміщення зовнішньої реклами : постанова Кабінету Міністрів України від 29 груд. 2003 р. № 2067 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2067-2003-п>
8. Про охорону дитинства : Закон України від 26 квіт. 2001 р. № 2402-ІІІ // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7 груд. 1984 р. № 8073-Х // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
10. Конвенція про права дитини : міжнародний документ від 20 листоп. 1989 р. (ратифіковано Україною 27 лют. 1991 р.) // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021
11. Книш, І. П. Правове регулювання реклами (цивілістичний аспект) [Електронний ресурс] / І. П. Книш // Вісник Ужгородського

- національного університету. Серія: Право. – 2023. – Вип. 1(77). – С. 109–112. – Режим доступу: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/08/37-1.pdf>
12. Козоріз, М. М. Проблеми правового регулювання рекламної діяльності в мережі Інтернет [Електронний ресурс] / М. М. Козоріз // Розвиток сучасної освіти і науки: досвід, проблеми, перспективи : тези доповідей. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – С. 48–51. – Режим доступу: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis07-19.html>
13. Краузе О., Піняк І., Зяйлик М. Нормативно-правове регулювання рекламної діяльності: охорона авторського права [Електронний ресурс] / О. Krause // Галицький економічний вісник. – 2024. – № 3 (88) 2024. – С. 41–49. – Режим доступу: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/46245/2/GEJ_2024v88n3_Krause_O-Legal_regulation_of_advertising_41-49.pdf
14. Реформування законодавства України у сфері реклами: коротко про головне [Електронний ресурс] // ЛІГА:ЗАКОН. – 2022. – 25 трав. – Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/analytics/220501_reformuvannya-zakonodavstva-ukrani-u-sfer-reklami-korotko-pro-golovne

Завдання до обговорення:

1. Визначити місце реклами в системі інформаційних правовідносин, зокрема її взаємозв'язок із правами на свободу вираження поглядів та доступ до інформації.
2. Проаналізувати основні положення Закону України «Про рекламу», звертаючи увагу на правовий статус учасників рекламного процесу, види реклами та сфери її поширення.
3. Охарактеризувати принципи рекламної діяльності, зокрема принципи законності, добросовісності, і достовірності, та пояснити значення принципу достовірності у правозастосовній практиці.

4. Розглянути загальні вимоги до змісту реклами, передбачені законодавством, включаючи обмеження щодо дискримінації, маніпуляцій, порушення суспільної моралі тощо.
5. Проаналізувати, як регламентується реклама на телебаченні, радіо, у друкованих ЗМІ та в соціальних мережах, з урахуванням норм чинного законодавства та судової практики.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацювати Закон України «Про рекламу» від 03.07.1996 № 270/96-ВР зі змінами.
2. Підготувати коротку аналітичну довідку (до 1 сторінки) на тему: «Заборонені види реклами в Україні: перелік та приклади».
3. Проаналізувати приклад рекламного повідомлення (на вибір: телевізійна реклама, друкована, банерна реклама в Інтернеті) та оцінити його відповідність до чинного законодавства.
4. Ознайомитися з судовою практикою щодо порушень рекламного законодавства (рішення КАС ВС або Антимонопольного комітету України).
5. Підготувати приклад реклами, яка, на вашу думку, порушує закон – і обґрунтувати, які саме норми порушено.

Практичні кейси та рекомендації

Кейс 1: Переривання трансляції офіційної події рекламою

Ситуація: Під час прямої трансляції виступу Президента України з нагоди Дня Незалежності на одному з національних телеканалів було здійснено вставку рекламного блоку зі спортивним харчуванням.

1. Які законодавчі обмеження існують щодо розміщення реклами під час трансляції офіційних заходів?
2. Чи вважається порушенням переривання прямої трансляції публічного звернення Президента?
3. Які повноваження має Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення у випадку порушення рекламного законодавства?

4. Яка відповідальність передбачена за порушення правил трансляції офіційних повідомлень?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Закон України «Про рекламу» (ст. 13, 15, 27)
2. Конституція України (ст. 106)

Кейс 2: Соціальна реклама зі згадкою комерційного бренду

Ситуація: Компанія «Здорова Нація» розмістила соціальну рекламу на білбордах із закликом до вакцинації, але в нижньому кутку була вказана назва фармацевтичного бренду-виробника вакцини.

1. Яке визначення соціальної реклами закріплене у чинному законодавстві України?
2. Чи допускається згадка комерційного бренду в матеріалах соціальної реклами?
3. Які вимоги до маркування та ідентифікації реклами встановлені законом?
4. Яка відповідальність передбачена за порушення ознак соціальної реклами?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Закон України «Про рекламу» (ст. 1, 8, 12, 27)
2. Закон України «Про захист прав споживачів» (ст. 15, 19)
3. Конституція України (ст. 42)

Кейс 3: Незаконне розміщення зовнішньої реклами

Ситуація: У центрі міста без погодження з місцевими органами влади було розміщено LED-екран, на якому транслюється реклама розпродажу техніки. Екран світиться цілодобово та відволікає водіїв.

1. Які дозвільні процедури встановлено для розміщення зовнішньої реклами в населених пунктах?
2. Хто є уповноваженим органом контролю за законністю розміщення зовнішньої реклами?
3. Які вимоги існують щодо безпеки дорожнього руху при встановленні зовнішньої реклами?

4. Яка відповідальність передбачена за розміщення реклами без дозволу або з порушенням правил?

Для вирішення кейсу ознайомтесь із нормативно-правовими актами:

1. Закон України «Про рекламу» (ст. 16, 8, 27)
2. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» (ст. 21, 24, 28,)
3. Постанова КМУ «Про затвердження Типових правил розміщення зовнішньої реклами» від 29.12.2003 № 2067 (пункти 3, 5, 16, 21)
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП) (ст. 140, 152)

Кейс 4: Використання дитини у рекламі солодоців

Ситуація: У телевізійній рекламі шоколадного батончика знялася дитина віком 5 років. У роликун вона самостійно розігріває плиту, готує страву з батончиком і вживає вислів: «Мама каже – тільки він і нічого більше!»

1. Які законодавчі обмеження існують щодо участі дітей у рекламі в Україні?
2. Чи є порушенням безпеки участь дитини в сценах із самостійним користуванням плитою?
3. Які правила регулюють вік дитини в рекламному контенті, особливо щодо харчових продуктів?
4. Яка відповідальність передбачена за порушення законодавства щодо реклами за участю дітей?

Для вирішення кейсу опрацюйте нормативно-правові акти:

- Закон України «Про охорону дитинства» (ст. 10)
- Закон України «Про рекламу» (ст. 8, 20, 27)
- Конвенція про права дитини (ратифікована Україною) (ст. 32)

Навчальне видання

МЕДІАПРАВО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В ЗМІ

Методичні рекомендації

до семінарських занять та самостійної роботи

для здобувачів IV курсу

галузь знань 06 «Журналістика»
спеціальність 061 «Журналістика»
освітньо-професійна програма «Соціальна та культурна журналістика»
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Укладач:

Каріна Олексіївна Попова-Коряк,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри телерепортерської майстерності
Харківської державної академії культури

Видається в авторській редакції

Підписано до видання 28.04.2025 р. Формат 60x84/16.

Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.

Ум. друк. арк. __. Обл.-вид. арк. __.

Адреса редакції і видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4

тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.

Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.